

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theologicus - Cod. Ettenheim-Münster 222

[s.l.], 1714-1715

Sectio I.

[urn:nbn:de:bsz:31-120314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-120314)

Articulus I. De Voluntario Voluntario actuum humanorum.

Cum facile esset actuum huiusmodi per se distulisse, tunc
ultrius, velas enim actuum propria progressus est, si statim ab
illud examinabimus, quod est unum, autem de illis proprie
trina, 1.º quod sit et quod sit, et an etiam brutis conveniat?
2.º An quod ultrium esse, per se, si actu ultris, utique,
possibile, si iura, omnia libera? 3.º an hoc, ut
eigmi, omnia, si imputabile, requirit, preceptum
ponendi, actus, quod hoc articulo ad mentem S. Arist. 1.º.
q. 6. respiciens, si etiam addita sunt: de variis, pro variis
in, si sunt, notandis, ex materia de ultris explicata,
S. 1.º. Quod ultrium, quod sit, et an etiam brutis, conveniat?

Sectio I. Quid sit ultrium, quod sit, et an etiam brutis conveniat?

128. Voluntarium quod est in ethymis suo est quod procedens à volente.

quibus dicitur cum S. D. hic q. 6. a. 1. id qd provenit ab
 proprio intrinseco in quoc. finis. Cuius autem dicitur 3. Ethic.
 i. i. cuius proprius est in eo qd agit, proloca quoscende in
 quibus actio qd fit. Idem est ubi qd dicitur senty, in i. ser.
 riant pro genere. id qd provenit a proprio intrinseco, l.
 cuius proprius est in eo qd agit, dant qd est actio a proprio
 intrinseco, qd in mente vltimū s. s. motu pure naturalis: sic
 gravia deorsum tendentia moventur a proprio intrinseco, nec
 in vltimū s. s. naturalis moventur: ita etiam motu s. i. et ante.
 cedentes oem quosc. actio est deliberatam vltis, item qd
 fiunt ex ignorantia, n. s. vltimū, licet a proprio intrinseco
 proveniant qia n. fiunt in quoc. finis, Cuius autem dicitur
 a proprio parloca quoscende. in quibus actio qd fit, qd
 uba loco diffia ponunt: unde licet hoc absolute pro.
 cedat, qd et qd a proprio intrinseco n. procedit n. a
 vltimū, n. in factis univltis verum est, qd procedit a
 proprio intrinseco illud vltimū est sicut n. s. i. n. l.
 qd n. sentit et hoc qd oc. qd sentit et hoc, inter em ad
 hoc ut qd vltimū s. i. cum quoc. finis procedat,
 sicut ad hoc qd sentiens s. i. hoc regit ut sicut
 s. i. raale.

Verum ex hoc orit alia quaedam difficultas, an qd i. 2. q.
 bruti, ras vltimū qd fit. generat, qm illum motu fiunt
 a proprio intrinseco et cum quoc. finis. Cuius difficult.
 elegantis dicit S. D. hic a. 2. dicens: dicendum qd s.
 ut dictum est, ad rasem vltimū regit, qd proprius actio
 s. i. intra cum aliqua quoc. finis. Est autem duplex
 quoc. finis, qd fita. sicut et impfita. qd fita qd idem
 est, quod n. solum apprendit res, qd est finis, s. etiam
 qd s. i. ras finis, et portio eius qd ordinat ad fine
 ipsum, et talis quoc. finis qd fit soli raali. ras.
 Impfita autem quoc. finis est, qd in sola finis appenit.

ff. ff. hie hoc qd gnoscat, rae finis et portio atq
ad finem, et talis gno finis reperij in brutis
accidentibus q sensum et affirmacionem ralem. ff. ff.
eij gnoem legij vobrium s'm ratiocem ff. ff. prout
fuit apreso fine. aligis pt deliberans de fine
et de his qd s' ad finem moveri in finem
c. a' moveri. Imppeta autem ralem finis
legij vobrium s'm ralem impffitam, prout
fuit aprensus finem ut deli. Berab, s' s' f'
f'ito mores in iijum: unde soli rali. rae. qer
fit. vobrium s'm ralem ff. ff. s' s'm ralem
impffitam qerbit etm brutis. ita. l. d. ut brutis.
Dix. qd paret qd ad dubium pofitum dicendum fit,
et gno vobrium diversimode dicat de rae. et
bruto, nimirum de rae. s'm ralem ff. ff. et
de bruto s'm ralem impffitam vobrium pte di
versal gnoem et tendiam in finem de qd in
em plus dictu e' n. 2. huius traie.

130. Vobrium ex dictis aliud e' ff. ff. aliud impffitum,
vobrium ff. ff. e', qd p'rovenit a proprio intraso
cum ff. ff. gnoe finis, et ideo ut qerit nisi
rae rali. impffitum e', qd qidam ab intraso p'ri
ipio provenit, s' vobrium cum impffita et maali
r'udine et gnoe. ad finem, atq hoc etm
qerit brutis ex dictis, qia bruta. s'm dicto
n. 2. aqunt maalk pte finem. Item aliud e'
necesse aliud libetrum: hoc e', qd ita p'cedit
a proprio intraso, ut pofitib' oib' ad p'cedendum
req' fit, adhuc pt a p'cedere, seu qd p'cedit

à suo proprio cum indiffin. ad utrumq; extremum qtra-
 diditorium. necessarium est, qd à suo proprio
 ita procedit, ut postis oibz requisit; n' sit n'
 procedere, seu qd procedit à se. ubi ubi ad unum
 extremum qtratorum: pro exemplo ee. Namor
 viat; et + officus, amor em viat; sic procedit
 à sua sebe, ut oibz post; sit n' procedere, adeoq;
 sebie siue et libere procedit. Amor officus
 vero sic à sebe officata aliq; ut n' sit n' dici;
 p'te unicez eiq; cum obto simp'lt' offico, et ideo
 sancti sebie amant. DEUM p' am necessari.
 Ultio necessio equiparaz spontanum, qd si libit
 et id, qd procedit cum quoc. finis à proprio
 insensu ubi ubi ad unum extremum qtratorum:
 ad noim; In libem cavenda

Adversanda e, qd qmris p'cipime libent n' 131.
 dicat, qd n' plenissimum lib' act; sui dnum,
 adeoq; se. Indifferents lib' ad actus l'iq; ne-
 gaoem, ming' p'rie. In etm libem diiq; ce.
 qd excludit servitem, libertas em qtra ponit
 servituti et ideo qia. dylca a servit; seu
 captivitas, altera p' qm serv; recipit; ad
 aliq; agendū qm In cogat ad illud, et altera
 p' qm etm cogit ad illud agendum, hinc etm
 dylca h; libertas, altera p' exemptionem à
 coactioe. et violia, et solet appellari libertas
 à coactioe. libertas vltis spontaneit; aut tu-
 bentias, et altera p' exemptionem à necessitate

ga alia dicitur libertas, indiffia, arbitri, q̄tra-
ditionis p̄ q̄m vltas plenius sibi relicta in-
diffiat se h̄t ad aut̄ aut negarem eig.

Ex hoc notamine patet aut̄ spontaneos et̄
p̄ce dicitur liberos, p̄ ming p̄rie, et ideo amor
officij licet dicitur vltim sibi ad necessitas a-
mandu DEUM, vltas in sic dicitur libe-
rari amat, n̄ in indifferente, unde necessitas
et indifferente aut̄ vltim sibi opponunt, n̄ aut̄
necessitas et liberari, Liberari em̄ n̄ patitur dicitur
indifferente, s̄ l. indifferente l. p̄rie coactione et
sponte: p̄trea licet spontaneu p̄rie cogendo
agipare vltim necessitas, solet in et̄m quodq̄, s̄mi-
p̄to indifferente, unde ad mentem dicitur, in t̄no
sponte bene attendu e.

132. Solet in̄ auctores h̄c dubitari q̄na vltim
ex genere suo sit altero officij, an liberum,
an necessarium? Passim liberari ex officio ca-
sentis. Thoma vero prerogativam tribuunt
necessitas ducti exemplo amoris officij, q̄ hi-
cet necessitas sit, in longe excellit oc vltim
liberum. Ornate utramq̄ sententia q̄bitat Amig
h̄c s̄c. i. n. ii. dicens utrumq̄ in suo genere ee
officij. nam ad, s̄ loquam de officio in ge-
nere suo, officij et necessitas q̄m liberum,
eoq̄ et necessitas et operas civita s̄m totam

virtutem et plenam gratiam obli. qd difert a
 vobis impetto qd licet sit opus elicitum sicut
 totum gnatum pro appetitu, et est opus
 elicitum sicut plenam gratiam obli. **Ultim**
 38. vero liberum pfectum et in genere moris, ut sicut
 capax meriti et demeriti, laudis et vitu-
 perii, cuius et capax obli. nec sicut p hoc
 ambob. virtutibus sicut clare.

Dividit ulterius ultimum in ultimum velle propria
 et velle velle aliena, Illud qd sicut est **156.**
 patet, hoc dicitur: quando unum velle in velle alterius
 includitur et, et huiusmodi religiosi velle et, qd
 disponit superior, pupillo qd tutor, qd pater
 servo qd Dom, uxori qd maritus, huiusmodi et
 nobis velle erat factus ille paradisi casus
 et Ade. peccatum, cuius aut obedientia
 aeternitate felices, aut inobedia. infelices,
 postea res qd habebant. **Uterius** dividit
 in expremum, interpretivum, et tacitum, **Exp-**
presum dicitur qd verbis l. signis explicitis ex-
 pressis, **interpretivum** est qd velle pra-
 sumptum, adeoque est qd verificatum aut velle
 qd velle presumit, et hoc si absolute pra-
 sumit interpretivum absolute dicitur, sicut
 ut nisi sub. Dicit, v.g. si interrogari qd inter-
 pretivum qd sonat qd velle. **Tacitum** est qd ex

Faciturrite alteris vltas et q̄sentis defumiz
 iuxta reg: in: 43. in 6. q̄i tacet q̄sentire
 vides. Atq̄ hec regula n̄ unip̄tis e cor-
 recta em vides q̄ altera nimit: 44. in 6.
 q̄i tacet n̄ fat̄es, s̄ utiq̄, nec negare vides.
 Unde Faciturnitas q̄i medietem q̄inet
 ant̄ ap̄ensu et eis negaem, atq̄, ides regula
 illa prior q̄i tacet q̄sentire vides in ali-
 quibz solim casibz procedit nimit: 1. si
 agat de favore facenti, n̄ autm si de eis
 p̄iudicio nisi q̄ accidens ut mon dicez.
 2. Si faciens negare aut q̄tradidit dicit
 et In facit, veluti si publica auctoritate
 aut ab is quom̄ duo solz e iudicialit̄ interro-
 garet q̄. 3. si q̄is q̄tradidendo damnu suum
 facile impedire potuit, nec In fecit. 4.
 Si cui duo obiciunt quom̄ alteris negat in-
 fert q̄spicem alteris in h̄is et silibz dicta re-
 gula valet, in aliis limitata e q̄ alteram
 q̄i tacet n̄ fat̄es, s̄ nec utiq̄ negare vides.

134. Dicitur etm vltim̄ in directu et indirectu
 aut vltile et h̄tile. Directu e q̄d̄ vltile
 q̄ se intendit: indirectu vero e q̄d̄ q̄dam q̄p̄
 n̄ intendit, In q̄ se intento q̄nexum e, et q̄ntu
 ut q̄nexum: v. g. gravida occidens directe

occidit matrem et prolem indirecte, l. q. idem
 dicere volo, matris occisio directe proli, vero
 indirecte ultria e. requirij go ad hoc ut qd sit
 indirecte ultrium, qd sit, cu' aliqo f. se intento
 gneau, et etm gnoscaz qd sit gnoscaz, nisi em
 huiy gnoscaz gnoscaz, qno darez acty qidem
 indirecte solutz p n' ultriy diu pel, qm
 de. rae. ultriy requirij gno finis ad volutu
 vero sufficit, qd ex alio voluto gndoungz
 sequaz. Ultriy actus. e' acty intentio
 faciendi acty cuiusdam gnti. virtute. e' qndo
 intentio acty cuiusdam actu qidem n' e' in ipso
 actu, et in aliqo adhuc existente, et gno
 cum actu v. g. p. intendit gferare l. p. bap-
 tizare. aut sacrificiam vestibz induiz fecit,
 nec pel ampliz cogitat de gferare, auerit
 In altare et gferat, gferao ei erit virtute
 ultria, et intentio haec erit virtute: qua
 sufficit, unde virtute hu' simple' n' ce-
 idem qd interpretatur, ad hoc em sufficit qd
 qis presumat aliqd velle, extra ad virtute
 requirij p. ut olim fuerit acty intentio operij
 E. ne hoc intentio fuerit retractata. 3.
 ut etm in aliqo actu l. effectu si ipis actus
 intentioniz producto gfereret qd in virtute

ff. Operans maneat in eadem ai dispo fal-
tem moralis, hinc quibus aiunt. Doctores,
qd licet viribz intentio ad administranda
aut qficienda sacra mta sufficiat, valent
n fore qsecratur, qz firmata autli inten-
tione de baptizando qserando postea in a-
mentiam aut somnu incideret, et in eo
statim verba qseratoris p proferret, p de
hoc in tra: de sermibz. lura.

Ultim' hunc deniqz e, qd provenit qidm
ab inteno, p mere ex hunc est qserator,
hinc qntm obscura finz quidem admittit,
et adeo defectuose nimz, ultim' efferens
neqz meriti neqz demeriti capax. Circa
ultim' indirecte recte qserendum, qnto
imputabilis solitum qd, proter alia, pro
proxi aliquot regulas dabimz, fac. 4. p. 1.
P. An aliquid ultim' sit eoz, si autu ultim' deoz,
p. 1. p. 1. pura omnia libet!

Sectio II.

An quid ultimum ce pit abq. omni
acti voluntis a deo, possibilis sit pu-
ra omissio libet a.?

135. Que circa qualita' presentis arli p. 1. p. 1.